

Valores éticos 2º ESO

Contenido

Valores éticos 2º ESO	1
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	1
3. OBJETIVOS DEL ÁREA DE VALORES ÉTICOS 2º ESO	6
4, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	9
5. CRITERIOS METODOLÓGICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS PARA UTILIZAR NA ÁREA	16
. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS	17
EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO	18
RECURSOS DIDÁCTICOS	18
MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN	19

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

En el área de Valores Éticos incidiremos en el entrenamiento de todas las competencias de manera sistemática haciendo hincapié en los descriptores más afines al área.

Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología

El desarrollo de esta competencia en esta área nos permite desgranar el eje en el que gira todo el currículum básico y el carácter específico del saber ético, ya que todo problema o situación implica una demostración racional. Asimismo, esta competencia ofrece la oportunidad de realizar argumentaciones propias o basadas en teorías éticas y filosóficas. Además, permite plantear y realizar juicios morales o aplicar estrategias de resolución de problemas y de conflictos.

Los descriptores que podemos trabajar son:

- *Interactuar con el entorno natural de manera respetuosa.*
- *Comprometerse con el uso responsable de los recursos naturales para promover un desarrollo sostenible.*
- *Respetar y preservar la vida de los seres vivos de su entorno.*
- *Tomar conciencia de los cambios producidos por el ser humano en el entorno natural y de sus repercusiones para la vida futura.*
- *Reconocer la importancia de la ciencia en nuestra vida cotidiana.*
- *Manejar los conocimientos sobre ciencia y tecnología para solucionar problemas, comprender lo que ocurre a nuestro alrededor y responder preguntas.*
- *Resolver problemas seleccionando los datos y las estrategias apropiadas.*
- *Aplicar estrategias de resolución de problemas a situaciones de la vida cotidiana.*

Comunicación lingüística

Para el buen desarrollo de esta competencia, será decisivo el fomento de la lectura, el análisis y la reflexión de libros y textos relacionados con los contenidos curriculares. De este modo, se desarrollarán la comprensión lectora y la expresión oral y escrita, a la vez que se adquieren conocimientos sobre las teorías y los valores éticos, la moral, la libertad, la justicia, los derechos humanos y la vida en sociedad.

Por otro lado, se contribuirá conjuntamente a la comunicación lingüística y a la transmisión de valores a través de la reflexión individual y grupal sobre situaciones pasadas y actuales, de la búsqueda de información, de la elaboración y exposición de trabajos en colaboración que exigen poner en práctica habilidades como la escucha activa, la empatía y la expresión de ideas y sentimientos, utilizando los lenguajes verbal, corporal y artístico.

Los descriptores que podemos utilizar son:

- *Comprender el sentido de los textos escritos y orales.*
- *Mantener una actitud favorable hacia la lectura.*
- *Expresarse oralmente con corrección, adecuación y coherencia.*
- *Utilizar el vocabulario adecuado, las estructuras lingüísticas y las normas ortográficas y gramaticales correctas para elaborar textos escritos y orales.*

- *Componer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.*
- *Respetar las normas de comunicación en cualquier contexto: turno de palabra, escucha atenta al interlocutor...*
- *Manejar elementos de comunicación no verbal en diferentes registros y en las diversas situaciones comunicativas.*

En caso de centros bilingües o plurilingües que impartan la asignatura en otra lengua:

- *Mantener conversaciones en otras lenguas sobre temas cotidianos en distintos contextos.*
- *Utilizar los conocimientos sobre la lengua para buscar información y leer textos en cualquier situación.*
- *Producir textos escritos de diversa complejidad para su uso en situaciones cotidianas o en asignaturas diversas.*

Competencia digital

Desarrollar la competencia digital desde esta área nos ayudará a manejar herramientas que posibiliten el acceso al conocimiento de hechos sociales, de documentos históricos, de teorías éticas y científicas y de tratados internacionales que pongan de relieve la contribución de los valores éticos a la sociedad. A su vez, proporcionará al alumnado la oportunidad de entender la relación que existe entre la tecnología, los valores éticos y la sociedad, para que aprenda a hacer un buen uso de ella a lo largo de su vida.

Los descriptores que podemos utilizar son:

- *Emplear distintas fuentes para la búsqueda de información.*
- *Elaborar y publicitar información propia derivada de información obtenida a través de medios tecnológicos.*
- *Utilizar los distintos canales de comunicación audiovisual para transmitir informaciones diversas.*
- *Comprender los mensajes que vienen de los medios de comunicación.*
- *Manejar herramientas digitales para la construcción de conocimiento.*
- *Actualizar el uso de las nuevas tecnologías para mejorar el trabajo y facilitar la vida diaria.*
- *Aplicar criterios éticos en el uso de las tecnologías.*

Conciencia y expresiones culturales

Esta área contribuye a la competencia de conciencia y expresiones culturales en la medida en que se reflexiona sobre el fundamento ético de la sociedad y se toma conciencia de la importancia de sus valores culturales. A su vez, posibilita la adquisición de pautas personales, interpersonales e interculturales que permiten participar de forma eficaz y constructiva en cualquier sociedad democrática, respetando los valores éticos y los derechos y los deberes socialmente reconocidos.

Los descriptores que entrenaremos en esta competencia son:

- *Valorar la interculturalidad como una fuente de riqueza personal y cultural.*
- *Apreciar los valores culturales del patrimonio natural y de la evolución del pensamiento científico.*
- *Expresar sentimientos y emociones mediante códigos artísticos.*
- *Apreciar la belleza de las expresiones artísticas y las manifestaciones de creatividad, y fomentar el gusto por la estética en el ámbito cotidiano.*
- *Elaborar trabajos y presentaciones con sentido estético.*

Competencias sociales y cívicas

El área de Valores Éticos es, sin duda, la materia desde donde se trabajan de forma más directa las competencias sociales y cívicas del alumnado. Las habilidades sociales y de colaboración se incrementan cuando se reflexiona sobre el fundamento ético de la sociedad y se toma conciencia de la importancia de sus valores éticos y morales. A su vez, ofrece la posibilidad de resolver conflictos interpersonales de forma constructiva, por lo que el alumnado no solo fortalece la construcción de su personalidad, sino que desarrolla actitudes como la tolerancia, la asertividad, la solidaridad o el respeto a la pluralidad cultural, política y religiosa, favoreciendo la socialización y la adquisición de comportamientos morales significativos.

Los descriptores que entrenaremos en esta competencia son:

- *Conocer las actividades humanas, adquirir una idea de la realidad histórica a partir de distintas fuentes, e identificar las implicaciones que tiene vivir en un Estado social y democrático de derecho refrendado por una constitución.*
- *Aplicar derechos y deberes de la convivencia ciudadana en el contexto de la escuela.*

- *Desarrollar capacidad de diálogo con los demás en situaciones de convivencia y trabajo, y para la resolución de conflictos.*
- *Mostrar disponibilidad para la participación activa en ámbitos de participación establecidos.*
- *Reconocer riqueza en la diversidad de opiniones y de ideas.*
- *Aprender a comportarse desde el conocimiento de los distintos valores.*
- *Concebir una escala de valores propia y actuar conforme a ella.*
- *Evidenciar preocupación por los más desfavorecidos y respeto a los distintos ritmos y potencialidades.*
- *Involucrarse o promover acciones con un fin social.*

Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor

Para ejercer de un modo consciente, crítico y reflexivo el ejercicio de la libertad y de la justicia, y emprender acciones que beneficien a la sociedad, resulta necesario que los alumnos y las alumnas desarrollen aspectos como la autonomía, el liderazgo, la capacidad de innovación, la creatividad o la iniciativa personal.

Desde esta área se plantean tareas y situaciones reales e hipotéticas que permiten el entrenamiento de dichas habilidades. Esto va a posibilitar que el alumnado exponga sus ideas, inicie acciones nuevas, investigue, asuma responsabilidades o gestione los recursos materiales, digitales y personales que tiene a su alcance.

En este caso, los descriptores a trabajar son:

- *Gestionar el trabajo del grupo coordinando tareas y tiempos.*
- *Priorizar la consecución de objetivos grupales sobre los intereses personales.*
- *Generar nuevas y divergentes posibilidades desde conocimientos previos de un tema.*
- *Configurar una visión de futuro realista y ambiciosa.*
- *Encontrar posibilidades en el entorno que otros no aprecian.*
- *Optimizar el uso de recursos materiales y personales para la consecución de objetivos.*
- *Mostrar iniciativa personal para iniciar o promover acciones nuevas.*

- *Asumir riesgos en el desarrollo de las tareas o de los proyectos.*
- *Actuar con responsabilidad social y sentido ético en el trabajo.*

Aprender a aprender

La competencia de aprender a aprender implica ser consciente de las necesidades y de los procesos de aprendizaje, el reconocimiento de oportunidades y la habilidad de superar dificultades para poder aprender con éxito. Esta se promueve en el área de Valores Éticos mediante el ejercicio de procesos cognitivos tales como analizar, sintetizar, relacionar, comparar o argumentar, así como favoreciendo el interés por descubrir la verdad de los hechos históricos y los valores que impregnan las experiencias de su vida cotidiana.

Los descriptores que se pueden utilizar son:

- *Identificar potencialidades personales como aprendiz: estilos de aprendizaje, inteligencias múltiples, funciones ejecutivas...*
- *Generar estrategias para aprender en distintos contextos de aprendizaje.*
- *Aplicar estrategias para la mejora del pensamiento creativo, crítico, emocional, interdependiente...*
- *Desarrollar estrategias que favorezcan la comprensión rigurosa de los contenidos.*
- *Planificar los recursos necesarios y los pasos que se han de realizar en el proceso de aprendizaje.*
- *Seguir los pasos establecidos y tomar decisiones sobre los pasos siguientes en función de los resultados intermedios.*
- *Evaluar la consecución de objetivos de aprendizaje.*
- *Tomar conciencia de los procesos de aprendizaje.*

3. OBJETIVOS DEL ÁREA DE VALORES ÉTICOS 2º ESO

1. *Conocer el concepto y las causas de la crisis de identidad que surge en la adolescencia.*

2. *Identificar los rasgos más característicos de los grupos de adolescentes reflexionando sobre la influencia que ejercen sobre el individuo.*
3. *Tomar conciencia de la importancia que tienen el desarrollo de la autonomía y el control de la conducta en el crecimiento moral de la persona hacia la vida adulta.*
4. *Comprender el concepto de virtud en Aristóteles para establecer relaciones entre los actos, los hábitos y el carácter en el desarrollo de la personalidad.*
5. *Entender el concepto de inteligencia emocional, y su influencia en la personalidad y en el carácter moral del ser humano.*
6. *Reflexionar sobre las propias emociones, para reconocerlas en situaciones cotidianas y poder mejorar las habilidades emocionales.*
7. *Analizar la función que desempeñan los agentes sociales en el desarrollo moral de la persona.*
8. *Desarrollar ciertas habilidades sociales y técnicas de comunicación para dominar formas y gestos habituales que favorezcan tanto las relaciones interpersonales como el respeto a la dignidad y a los derechos de las personas.*
9. *Repasar las etapas del desarrollo moral del ser humano, resaltando la necesidad que tiene de asumir de forma libre y racional normas éticas que le ayuden a manejar su conducta.*
10. *Percibir los elementos fundamentales del debate ético entre Sócrates y los sofistas para comprender la naturaleza, el concepto y las características de las normas éticas.*
11. *Aproximarse a los aspectos básicos del eudemonismo aristotélico, apreciando su validez en la actualidad.*
12. *Apreciar el valor del «Estado de derecho» y de la «división de poderes» como ejes vertebradores del Estado democrático.*
13. *Resaltar el deber ético y cívico de los ciudadanos para asumir la democracia como una forma de vida, siendo conscientes de los riesgos a los que está sometida para poder tomar las medidas oportunas.*
14. *Reconocer los derechos y los deberes recogidos en la Constitución española que tiene el individuo como persona y como ciudadano.*
15. *Valorar la adecuación de los derechos y de los deberes de la Constitución española a la Declaración Universal de los Derechos Humanos para asumir de forma consciente y responsable los principios de convivencia que deben regir en el Estado español.*
16. *Estudiar las teorías del derecho natural o iusnaturalismo y el convencionalismo, señalando su interpretación en el pensamiento jurídico de algunos filósofos.*
17. *Comprender las causas de la problemática actual con respecto al ejercicio de los derechos de la mujer y de los niños y niñas para impulsar una solución.*
18. *Valorar las características de los «derechos humanos», considerando su desarrollo histórico como una conquista de la humanidad.*
19. *Utilizar los valores éticos de la Declaración Universal de los Derechos Humanos como criterio para establecer límites éticos y jurídicos a la actividad científica y tecnológica, evitando así una aplicación indebida y facilitando la resolución de los dilemas morales que suelen presentarse en los campos de la medicina y de la biotecnología.*

4, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

MÍNIMOS EXIXIBLES

Tendo en conta a natureza optativa da materia fronte a de Relixión, non me parece axeitado establecer uns contidos mínimos para aprobar: entendo que é mais importante a maduración persoal, a actitude comprensiva e dialogante na clase, unha aportación constructiva á convivencia no centro etc. Mais que contidos, trátase de acadar competencias cívicas. Pola miña parte non me parece que o alumnado teña que aprender contidos da area de valores éticos sino incorporarlos a súa conducta. Para aprobar a materia e suficiente con:

- *asistir a clase*
- *facer todas ou a maioría das tarefas*
- *respetar e participar na medida do posible na construción cotidiá da clase*
- *dialogar de maneira tolerante cos demais e contrastar opinións nos debates*
- *Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.*
- *Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.*
- *Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.*
- *Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.*

Tal e como indica a Orde do 27 de decembro de 2022, a sesión de avaliación final do alumnado da educación secundaria obrigatoria deberá realizarse a partir do día 22 de xuño de 2023 e deberá coincidir coa sesión da terceira avaliación parcial.

Polo tanto, terase en conta que:

A sesión da terceira avaliación parcial de cada grupo e a súa sesión da avaliación final

realizáranse a partir do día 22 de xuño.

A sesión da terceira avaliación parcial de cada grupo coincidirá no tempo coa sesión de avaliación final do mesmo.

Os centros deben garantir que os departamentos didácticos organicen ao longo do curso, no seu caso, as distintas actividades de recuperación para o alumnado que non superara algunha parte dunha materia ou ámbito e, en todo caso, sempre antes da data establecida no centro para a terceira avaliación parcial e a sesión de avaliación final. O alumnado ten a obriga de asistir ás clases ata o 21 de xuño inclusive.

Por esa razón haberá traballos de recuperación ao longo do curso para que sempre sexa posible aprobar materia pendente, rematando eses traballos ou probas escritas antes do 21 de xuño.

Bloque 1. A dignidade da persoa

1. Entender a relación que existe entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.
 - 1.1. *Indaga en diversas fontes acerca do concepto de virtude e as súas características en Aristóteles, sinalando a relación que ten cos actos, os hábitos e o carácter, elaborando conclusións de forma razoada acerca do tema.*
 - 1.2. *Explica os beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identificando algunhas delas e ordenándoas, de acordo co seu criterio, e explicando os argumentos nos que fundamenta a devandita orde.*
2. Comprender e apreciar a capacidade do ser humano para influír de xeito consciente e voluntario na construción da súa propia identidade conforme os valores éticos, e así mellorar a súa autoestima.
 - 2.1. *Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a súa propia identidade e facer de si mesmo unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc.; nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesma.*
 - 2.2. *Deseña un proxecto de vida persoal conforme o modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir, facendo que a súa propia vida teña un sentido.*

Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

1. Comprender e valorar a importancia que teñen os valores e as virtudes éticos para conseguir unhas relacións interpersoais xustas, respectuosas e satisfactorias.
 - 1.1. *Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais; entre elas, a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc.*
2. Utilizar de xeito habitual formas e xestos que favorecen o respecto á dignidade e aos dereitos das persoas nas relacións interpersoais, mediante o exercicio e o desenvolvemento dalgunhas habilidades sociais e técnicas de comunicación.
 - 2.1. *Mantén unha conduta asertiva, evitando o comportamento agresivo ou inhibido, e adopta como principio moral fundamental nas relacións interpersoais o respecto á dignidade das persoas.*
 - 2.2. *Emprega e exercita, en diálogos curtos reais ou inventados, as súas habilidades sociais, como a empatía, a escoita activa, a interrogación asertiva, entre outras, co fin de que aprenda a utilizalos de forma natural na súa relación cos demais.*
 - 2.3. *Practica algunhas técnicas de comunicación interpersoal mediante a realización de diálogos orais, como a forma adecuada de dicir non, o disco raiado, o banco de néboa, etc., co obxectivo de dominalas e utilízalas no momento adecuado.*
 - 2.4. *Nas relacións interpersoais, mostra unha actitude de respecto cara aos dereitos de todo ser humano a sentir, a pensar e a actuar de forma diferente, a equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e, especialmente, a ser valorados polo simple feito de ser persoas, sen discriminar nin menosprezar a ningún, etc.*
3. Relacionar e valorar a importancia das habilidades da intelixencia emocional en relación coa vida interpersoal e establecer o seu vínculo con aqueles valores éticos que enriquecen as relacións humanas.
 - 3.1. *Comprende a importancia que teñen a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais.*

Bloque 3. A reflexión ética

1. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía da súa conduta.

- 1.1. *Distingue entre a conduta instintiva do animal e o comportamento racional e libre do ser humano, destacando a magnitude das súas diferenzas e apreciando as consecuencias que estas teñen na vida das persoas.*
 - 1.2. *Identifica en que consiste a estrutura moral da persoa e as súas características como ser racional e libre, razón pola cal é responsable da súa conduta e das consecuencias que esta teña.*
2. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral da persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.
 - 2.1. *Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e de estrutura moral.*
 - 2.2. *Analiza e valora a influencia que teñen na liberdade persoal a intelixencia, que nos permite coñecer posibles opcións para elixir, e a vontade, que nos dá a fortaleza suficiente para facer o que decidimos facer.*
 - 2.3. *Analiza algúns factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e da vontade, especialmente o papel da educación, expoñendo as súas conclusións de forma clara mediante unha presentación en soporte informático e audiovisual.*
3. Tomar conciencia da importancia dos valores e das normas éticos como guía da conduta individual e social, asumindo a responsabilidade de difundilos e de promovelos polos beneficios que achegan á persoa e á comunidade.
 - 3.1. *Destaca algunhas das consecuencias negativas que, a nivel individual e comunitario, ten a ausencia de valores e de normas éticos, como o egoísmo, a corrupción, a mentira, o abuso de poder, a intolerancia, a insolidariedade, a violación dos dereitos humanos, etc.*
 - 3.2. *Emprende, utilizando a súa iniciativa persoal e a colaboración en grupo, a organización e o desenvolvemento dunha campaña no seu contorno co fin de promover o recoñecemento dos valores éticos como elementos fundamentais do pleno desenvolvemento persoal e social.*
4. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro.
 - 4.1. *Enuncia os elementos distintivos das teorías éticas, elaborando un esquema coas súas características máis destacadas.*
 - 4.2. *Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.*
 - 4.3. *Elabora, en colaboración grupal, argumentos a favor e en contra do epicureísmo,*

exponendo as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.

5. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a súa vixencia actual.
 - 5.1. *Explica o significado do termo «eudemonismo» e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, elaborando e expresando conclusións.*
 - 5.2. *Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.*
 - 5.3. *Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría das éticas de fins.*
6. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoien a súa valoración persoal acerca deste plan ético.
 - 6.1. *Salienta as ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a situación do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.*
 - 6.2. *Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo éticas de fins.*
 - 6.3. *Argumenta racionalmente as súas opinións acerca da ética utilitarista.*

Bloque 4. A xustiza e a política

1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles.
 - 1.1. *Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo entre ética, política e xustiza.*
 - 1.2. *Utiliza e selecciona información acerca dos valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas e as diferenzas entre eles.*
2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, así como entender o seu concepto da xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico acerca da perspectiva deste filósofo.
 - 2.1. *Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, acerca da política aristotélica como unha teoría organicista que propón unha finalidade ética do Estado.*
 - 2.2. *Selecciona e usa información, en colaboración grupal, para entender e apreciar a*

importancia que Aristóteles dá á xustiza como o valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, expoñendo as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.

Bloque 5. Os valores éticos, o dereito e a DUDH

1. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos como unha conquista da humanidade e estimar a importancia do problema que formula na actualidade o exercicio dos dereitos da muller e da infancia en gran parte do mundo, tomando conciencia dela co fin de promover a solución deses problemas.
 - 1.1. *Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos.*
 - 1.2. *Dá razóns acerca da orixe histórica do problema dos dereitos da muller, recoñecendo os padróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e a desigualdade de xénero.*
 - 1.3. *Emprende, en traballo colaborador, a elaboración dunha campaña contra a discriminación da muller e a violencia de xénero no seu ámbito familiar, escolar e social, avaliando os resultados obtidos.*

Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

1. Recoñecer a importancia que ten a dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos co fin de orientar a súa actividade conforme aos valores defendidos na DUDH.
 - 1.1. *Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía, avaliando os impactos positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana: social, económico, político, ético e ecolóxico, entre outros.*
 - 1.2. *Achega argumentos que fundamenten a necesidade de poñer límites éticos e xurídicos á investigación e práctica tanto científica coma tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.*
 - 1.3. *Recorre á súa iniciativa persoal para expoñer as súas conclusións acerca do tema*

tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de forma argumentada e ordenada racionalmente.

2. Recoñecer que, na actualidade, existen casos nos que a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada *cando* os obxectivos que se pretenden non respectan un código ético fundamentado na DUDH.

2.1. Obtén e selecciona información, en traballo colaborador, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos expostos na DUDH, xerando impactos negativos no ámbito humano e ambiental, sinalando as causas.

2.2. Diserta, en colaboración grupal, acerca da idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu contorno, elaborando e expoñendo conclusións.

2.3. Selecciona e contrasta información, en colaboración grupal, acerca dalgúns das ameazas que para o ambiente e para a vida ten a aplicación indiscriminada da ciencia e da tecnoloxía, como a explotación descontrolada dos recursos naturais, a destrución de hábitats, a contaminación química e industrial, a chuvia ácida, o cambio climático, a desertización, etc.

3. Recoñecer a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos á actividade científica e tecnolóxica, utilizando como criterio de demarcación os valores éticos da DUDH, co fin de evitar a súa aplicación inadecuada e de solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, especialmente no terreo da medicina e da biotecnoloxía.

3.1. Destaca o valor da investigación científica e técnica, pero, ademais, xustifica a necesidade de poñer límites éticos e xurídicos no seu uso e aplicación, co fin de garantir o respecto á dignidade humana e os dereitos fundamentais, así como a protección do ambiente.

3.2. Analiza información, seleccionada de diversas fontes, co fin de coñecer en que consisten algúns dos últimos avances en medicina e en biotecnoloxía que formulan dilemas morais, tales como a utilización de células nai, a clonación, a eutanasia e a euxenesia, entre outros, sinalando algúns perigos que estes encerran se non se respectan os valores éticos, como pode ser, por exemplo, a manipulación xenética con fins económicos, políticos, etc.

3.3. Asume unha actitude de tolerancia e de respecto ante as diferentes opinións que se expresan, co fin de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas formuladas.

4. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que esta conduce.

4.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a

tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e considerando as súas consecuencias negativas, como unha adicción incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conducen as persoas cara a unha progresiva deshumanización.

5. Identificar e valorar algúns impactos negativos que, para a especie humana e para o seu ámbito natural, produciron o desenvolvemento científico e tecnolóxico utilizado á marxe dos valores éticos.

5.1. Selecciona e contrasta información, en colaboración grupal, acerca dalgunhas das ameazas que, para o ambiente e a vida, está tendo a aplicación indiscriminada da ciencia e da tecnociencia, tales como a explotación descontrolada dos recursos naturais, a destrución de hábitats, a contaminación química e industrial, a chuva ácida, o cambio climático, a desertización, etc., elaborando e expoñendo conclusións.

5.2. Debate, en pequenos grupos, acerca dos intereses e dos obxectivos que están detrás das aplicacións inapropiadas da tecnociencia, e a falsa idea de progreso que está implícita nela, expresando as súas opinións fundamentadas nos valores éticos.

5. CRITERIOS METODOLÓXICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS PARA UTILIZAR NA ÁREA

Traballar de xeito competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante; o docente pasa a ser un xestor de coñecemento do alumnado e o alumno ou alumna adquire un maior grao de protagonismo.

En concreto, na área de Valores Éticos:

Os alumnos e as alumnas deben desenvolver nesta etapa un pensamento e unha actitude críticos que se sustenten en valores morais e éticos recoñecidos. Por iso, farase fincapé na necesidade de analizar, formular e dar solucións a problemas cun fondo ético.

Desde esta perspectiva, a liña metodolóxica que rexerá as accións docentes nesta área desenvolverase a través de métodos activos, indutivos e mixtos; é dicir, métodos eminentemente participativos onde se alterna o traballo individual co traballo en grupo.

A aplicación dos devanditos métodos leva implícita a utilización de estilos de ensino socializadores, cognitivos e creativos para conseguir que os seus xuízos e eleccións dirixan a súa conduta e as súas relacións sociais cara ao benestar común.

Neste contexto metodolóxico, o estudante convértese en protagonista da súa propia aprendizaxe, mentres o docente vai cedendo terreo para que o alumnado logre maior autonomía nas súas aprendizaxes e cre estruturas cognitivas que lle permitan un pensamento e un proxecto de vida propios, asumindo de modo consciente, crítico e reflexivo o exercicio da liberdade e o control acerca da súa propia existencia.

Á súa vez, a transmisión do coñecemento das características que conforman a imaxe persoal farase a partir de aprendizaxes baseadas na experiencia, onde o alumnado percibe a información a través das súas propias experiencias e respectando sempre o desenvolvemento dos seus diversos estilos de aprendizaxe. Tamén se combinarán técnicas como o ensino recíproco, a discusión guiada con técnicas de visualización, de role play.

Este abano de accións docentes permitirlle ao alumnado comprender e interiorizar os valores éticos de forma holística, comprensiva e significativa.

. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Con respecto ás actividades complementarias que se poden propoñer ao alumnado, convén reflexionar sobre estas cuestións:

- *Conseguíronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?*
- *Cal foi o resultado da realización das actividades?*
- *Cales delas gustaron máis?*
- *Que propostas de mellora podemos sinalar?*

EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

A partir do traballo cos desempeños competenciais, obteranse diversas evidencias de aprendizaxe, vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos portfolios de aprendizaxe na aula, o que fai necesario que, ao longo das distintas unidades didácticas, se planifiquen a realización e a recollida de probas que mostren o nivel de consecución do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna; esta recollida pode pautarse, ou deixar que sexa o propio alumnado o que seleccione que evidencias quere mostrar. Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital. No anexo de avaliación preséntase un guión para a súa realización.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

- *Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.*
- *Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e as alumnas.*
- *Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicalos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.*
- *Probas escritas que evidencien o traballo cos estándares de aprendizaxe.*
- *Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.*
- *Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.*

RECURSOS DIDÁCTICOS

- *O libro do alumnado para a área de Valores Éticos de 2.º ESO.*

- *A proposta didáctica para Valores Éticos de 2.º ESO.*
- *O libro dixital.*
- *Os cadernos de estratexias metodolóxicas.*

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN

Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión debemos solicitar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa a:

- *O número de alumnos e alumnas.*
- *O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).*
- *As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.*
- *As necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).*
- *As fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.*
- *Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.*
- *Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos cooperativos.*
- *Os tipos de recursos que se necesitan adaptar nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.*

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes; a partir dela poderemos:

- *Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).*
- *Saber as medidas organizativas que cómpre adoptar. (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).*
- *Establecer conclusións sobre as medidas curriculares que se van adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.*
- *Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.*
- *Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.*
- *Fixar a maneira en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor.*

